Janne Salminen 14.4.2021

Perustuslakivaliokunta

Valtioneuvoston asetus ravitsemisliikkeiden aukiolon väliaikaisesta rajoittamisesta tartuntataudin leviämisen estämiseksi annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:n muuttamisesta (M 6/2021 vp)

1. Perustuslakivaliokunnan käsiteltävänä on valtioneuvoston asetus ravitsemisliikkeiden aukiolon väliaikaisesta rajoittamisesta tartuntataudin leviämisen estämiseksi 28.3.2021 annetun valtioneuvoston asetuksen muutosta koskeva asetus (8.4.2021), jolla on muutettu asetuksen 2 §:n säännöstä. Asetuksen 2 §:ssä säädetään alueista, joilla ravitsemisliikkeet on pidettävä suljettuina asiakkailta, sekä siitä, millaisissa ravitsemisliikkeissä ja niihin kuuluvissa tiloissa rajoituksia on noudatettava majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 3 a §:ssä tarkoitetuissa poikkeusoloissa. Asetus on johtolauseen mukaan annettu majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 3 a §:n 4 mom. nojalla. Käsillä olevan asetus tarkoittaa asiallisesti sitä, että asetuksen 2 §:n 1 ja 2 mom. luetteloista niistä alueista, joilla ravitsemisliikkeet on pidettävä suljettuina, on poistettu Pohjois-Pohjanmaan maakunta ja Kittilän kunta. Näillä alueilla sulkuvelvoite ei siten ole enää voimassa. Muilta osin säännös on ennallaan.

2. Asetus, jota muutos koskee, on annettu 18.4.2021 asti voimassa olevan lain 3 a 4 mom. nojalla.

3. Majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 3 a § on säädetty perustuslakivaliokunnan myötävaikutuksella (PeVL 11/2021 vp, ks. myös PeVL 6/2021 vp) nojautuen perusoikeuksista poikkeusoloissa tehtäviä poikkeuksia koskevaan perustuslain 23 §:ään. Perustuslain 23 §:n mukaisia tilapäisiä poikkeuksia koskevat valtioneuvoston asetukset on saatettava viipymättä eduskunnan käsiteltäviksi. Eduskunta voi päättää asetusten voimassaolosta.

4. Nyt muutettavana olevaa asetusta koskevat perustuslakivaliokunnan mietinnöt PeVM 3/2021 ja PeVM 6/2021 vp.

5. Majoitus- ja ravitsemistoiminnasta annetun lain 3 a §:n mukaan velvollisuus pitää ravitsemisliike suljettuna asiakkailta on voimassa niillä alueilla, joilla se on välttämätöntä tartuntataudin leviämisen estämiseksi. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset tällaisista alueista sekä siitä, millaisissa ravitsemisliikkeissä ja niihin kuuluvissa tiloissa kyseisiä rajoituksia on noudatettava. Nyt arvioitavan asetuksen mukaan ravitsemisliikkeet on pidettävä suljettuina asiakkailta asetuksessa luetelluissa kolmessatoista maakunnassa. Muutos aikaisempaan vastaavaan asetukseen koskee siis sitä,

ettei ravintolasulku yhtäältä ole valtioneuvoston mukaan tarpeen enää Pohjois-Pohjanmaan maakunnassa ja Kittilän kunnassa ja toisaalta on edelleen tarpeen asetuksessa säädetyissä kolmesatoista maakunnassa. Niissä velvollisuus suljettuna pitämiseen koskee ravitsemisliikkeitä, joiden pääasiallisena ravitsemistoimintana on tarjota yleisölle maksusta alkoholijuomia, ja muita ravitsemisliikkeitä.

6. Asetuksen perustelumuistiossa on asianmukaista selvitystä epidemiatilanteesta eri alueilla ja perustellaan rajoituksen välttämättömyyttä eri alueilla. Havaintojeni mukaan selvitys on laadultaan ja tarkkuudeltaan saman tasoista kuin aikaisemmissakin vastaavissa yhteyksissä esitetty. Minulla ei ole sen osalta huomautettavaa. Käsitykseni mukaan asetus on alueiden osalta voitu perustaa tässä esitettyyn tietoon, myös siltä osin kuin ravintolasulku edelleen asetuksen mukaan jatkuu.

7. Perustuslakivaliokunta on erityisesti kiinnittänyt huomiota lain 3 a §:n 4 mom. säännökseen, jonka mukaan valtioneuvoston on seurattava rajoitusten välttämättömyysedellytysten täyttymistä ja, jos ravitsemisliikkeiden suljettuna pitäminen ei enää ole välttämätöntä jollain alueella, valtioneuvoston on viipymättä ryhdyttävä toimenpiteisiin valtioneuvoston asetuksen muuttamiseksi (PeVM 6/2021 vp, PeVL 6/2021 vp). Perustuslakivaliokunnan mukaan ravitsemisliikkeisiin kohdistuvista rajoituksista tulee luopua heti, kun kyseisellä alueella ei vallitse enää niiden ylläpitoa perustelevia välttämättömiä syitä (PeVM 6/2021 vp, PeVM 10/2020 vp).

8. Tarkasteltavana oleva asetus on osoituksena siitä, että valtioneuvosto suorittaa tällaista lain edellyttämää välttämättömyysedellytysten tarkastelua valppaana. Asetuksen taustalla olevassa muistiossa on tarkasteltu välttämättömyyttä alueittain ja ohuesti myös ravintolatyyppien osalta. Selvityksen perusteella on arvioitu, että ravintolasulku tietyillä alueilla ei ole enää ollut välttämätöntä. Näin ollen asetusta on muutettu niiltä osin. Muita osin välttämättömyyden on arvioitu olevan käsillä koko lain tarkoittamaa ravitsemusliikkeiden kenttää koskien.

9. On erityisen tärkeätä, että tilapäisten poikkeusten kanssa toimitaan näin ja ravitsemisliikkeisiin kohdistuvista rajoituksista luovutaan heti, kun jollakin alueella ei vallitse enää niiden ylläpitoa perustelevia välttämättömiä syitä. Kun poikkeus on jo jatkunut jonkin aikaa, on keskeistä, että rajoitusten välttämättömyyttä ja sääntelyn vaikutuksia seurataan erityisesti. Muutettavassa asetuksessa omaksuttu sääntelytapa on mahdollistanut helposti alueellisen tarkistamisen.

10. Oikeasuhtaisuusarvion kannalta merkitystä on sillä, että muutettunakin asetus on voimassa tilapäisesti ja enää varsin lyhyen ajan 18. päivään huhtikuuta. Asetuksen lyhyestä voimassaoloajasta johtuu, että eduskunnan saadessa asetuksen muutoksen jälkitarkastuksen päätökseen asetuksen perustana olevan lain voimassaoloaika myös päättyy.

11. Käsitykseni mukaan asetuksen sääntely pysyy laissa säädetyn valtuutuksen puitteissa.

12. Käsiteltävänä olevan asetuksen kumoaminen merkitsi, että asetus jäisi voimaan alueellisesti laajempana kuin valtioneuvosto on esittämänsä selvityksen perusteella katsonut olevan välttämätöntä.

13. Yllä esitetyistä syistä ja muutoin ottaen huomioon valtiokunnan mietinnössä 6/2021 vp todetun perusteella käsitykseni mukaan tältä pohjalta voidaan esittää, ettei ravitsemisliikkeiden aukiolon väliaikaisesta rajoittamisesta tartuntataudin leviämisen estämiseksi annetun valtioneuvoston asetuksen 2 §:n muuttamisesta 8.4.2021 annettua valtioneuvoston asetusta kumota.